

Evagrios: Kilvoittelijan opetus

Esipuhe: Kirje munkki Anatoliokselle

1. Koska kirjoitit hiljattain Pyhältä Vuorelta minulle Sketikseen, rakas veljeni Anatolios ja pyysit minut selvittämään Egyptiläisten munkkien kuvaannollista asua, – sillä uskot ettei ole satunnaista ja harkitsematonta, että asu on niin erilainen kuin vaatteet, joita ihmiset normaalisti kantavat – kerron sinulle mitä olen tästä oppinut pyhiltä isiltä.
2. Huppu on Jumalan, Pelastajamme armon kuva, se suojaa heidän mieltään ja hoivaa heidän Kristuksen lapseuttaan, niiltä jotka pyrkivät alati lyömään ja haavoittamaan sitä. Jokainen, joka kantaa tätä päässään veisaa voimallisesti näin: “Jos ei Herra huonetta rakenna ja kaupunkia vartioi, turhaan rakentaja ja vartija työtään tekevät”¹ Tällaiset veisut tuottavat nöyryyttä ja kitkevät perustavan pahan, ylimielisyyden, joka syöksi maan päälle Eosforoksen, Aamutähden.
3. Käsien paljaana pitäminen ilmentää heidän elämänsä teesken-telemättömyyttä, sillä kauhea on turhamaisuus peittämään ja hämärtämään hyveet ja ainaisesti metsästäämään ihmisiltä tulevaa kunniaa ja häätämään uskon. Kuinka te voisitte uskoa, te, jotka otatte vastaan kunniaa toinen toiseltanne, ettekä etsi sitä kunniaa, mikä tulee häneltä, joka yksin on Jumala?² Sillä hyvää ei tulisi valita muuten kuin sen itsensä vuoksi: jos näin ei tehdä, näyttäisi meitä hyviin töihin liikuttava seikka itse tulosta arvokkaammalta, eikä vähemmän paikallaan ole käsittää jotain Jumalaa arvokkaampaa tai näin sanoa.
4. Ristinmuotoisesti hartioille laitettava viitankannatin taas kuvaa uskoa Kristukseen, joka kannattelee lempeitä³ ja sallii esteistä

¹Ps. 126:1

²Joh. 5:44

³Tässä kreikan kielen sana ἀνάλωτος on käännetty viitankannattimeksi, jotta yhteys kannattelemiseen (ἀναλαμβάνουσας) olisi selkeästi nähtävissä. Evagrioksen aikaan on ollut kyse vaatteesta, joka nykyään tunnetaan nimellä πολυσταύριο ja jonka tarkoituksena on ollut kannatella munkin viittaa: nykyisin tällä vaatekappaleella ei tätä käytännöllistä tehtävää enää olekaan, vaan ainoastaan symbolinen.

Tästä vaatteesta, katso myös Johannes Cassianus, Institutiones, kirja 1, luku 5. Cassianuksen teoksessa muutenkin laajempi kuvaus munkin vaatteista. Munkkien vaatutuksesta, katso myös Abba Dorotheoksen Opetuspuheet.

Ἀνάλωτος tarkoittaa nykyään yleisemmin erästä toista munkin vaatekappaletta, jota Evagrioksen aikaan vastasi lampaantalja (kts. kohta 6.).

Kirkollisessa vaatetuksessa tapahtunut historiallinen kehitys on valitettavasti johtanut siihen, ettei vaatekappaleiden symbolinen merkitys ole aina niin selvästi nähtävillä, koska vaatekappaleita ei aina käytetä siihen tarkoitukseen, josta näkisi selkeästi mikä niiden merkitys on: toisin sanoen on vaatteita, joiden symbolinen merkitys on säilynyt, mutta sitä käytännöllistä tehtävää ei enää ole, joka näyttäisi tämän symbolinen merki-

huolimatta työskennellä aina vapaasti.

5. Ja vyötäisille sidottu vyö karkottaa kaiken epäpuhtauden ja näin julistaa: hyvä on miehen olla naiseen koskematta.
6. Heillä on lampaantalja, jotta he kantaisivat aina ympärillään Kristuksen kuolemaa ja vaientaisivat kaikki ruumiin järjettömät himot ja ympärileikkaisivat hyvällä yhteytensä pahaan. Ja köyhyyttä rakastaen he pakenevat ahneutta kuin epäjumalanpalveluksen äitiä.
7. Sauva on elämänpuu kaikille, jotka nojaavat siihen, ja siihen tukeminen kuvaa Herraan tukeutumista ⁴.
8. Asu on siten kuin symboli, joka antaa yhteenvedon munkkielämään kuuluvista asioista ⁵. Nämä ovat ne asiat, joita isät aina sanovat heille:

Uskon, lapsukaiseni, vahvistaa Jumalan pelko ja tämän taas itsehillintä ja tämän tekee horjumattomaksi niin kärsivällisyys kuin toivokin: näistä on syntyvä himottomuus, joka taas synnyttää rakkauden. Rakkaus on ovi luonnon tuntemiseen, joka johtaa Jumalan tuntemiseen ja lopulliseen autuuteen ⁶.

Sata kohtaa käytännön opetusta

1. Kristinusko on Pelastajamme Kristuksen oppi käytännöstä, luonnosta ja teologiasta.
2. Taivasten valtakunta on sielun himottomuutta yhdessä olevaisten todellisen tietämisen kanssa
3. Jumalan valtakunta on Pyhän Kolminaisuuden tuntemista, joka käy yksiin mielen rakenteen kanssa, mutta kuitenkin ylittää sen

tys. Lisäksi Suomen kielessä asioiden ymmärtämistä vaikeuttaa vierasperäisten, pääasiassa Kreikkalaisten, termien käyttö: Kreikkaa puhuville näiden vaatekappaleiden nimet ovat ainakin jossakin määrin vielä ymmärrettävissä pelkästään sanojen merkityksen perusteella ja on sääli ettei näille ole aikaan viitsitty keksiä suomenkielisiä nimityksiä, vaan käytetään lainasanoja.

⁴Sananl. 3:18 LXX

⁵Skeemaan kuuluvista asioista

⁶Luontoa ei voida tuntea ajatuksilla ja niihin perustuvilla teorioilla, kuten nykytiede ajattelee, vaan edellytyksenä luonnon *näkemiselle* on sielun puhdistuminen himoista ja rakkaus. Näin ollen tiede ei voi paljastaa meille luontoa sellaisena kuin se on, vaan toistaa Adamin lankeemuksen: se pyrkii omavaltaisen uteliaasti ajatuksilla selvittämään asioita ja lankeaa välttämättä harhaan, eikä voi näyttää meille asioiden todellista olemusta.

Tiede voi kertoa meille luonnosta ainoastaan välineenä ja himollisen käyttämisemme kohteena ja tähän perustuu sen voima ja tieteen tulokset perustuvat ajatuksiin, eikä se voi tarjota meille luonnon *näkemistä*: se perustuu luonnon manipulointiin. Tässä on suuri ero antiikin luonnontieteen ja nykytieteen välillä.

turmeltumattomuudessaan.⁷

4. Mitä ihminen ihminen suuresti rakastaa, sen hän haluaa kokonaan. Ja sen mitä hän haluaa, hän kamppailee saavuttaakseen. Kaikkea nautintoa edeltää himo ja himo on saanut syntynsä aistimuksesta: aistumuksista osaton on myös vapaa himosta.
5. Erakoita vastaan demonit painivat alasti. Niitä vastaan taas jotka työskentelevät hyveen vuoksi luostareissa, ne käyttävät huolitomampia veljiä.

Jälkimmäinen taistelu on paljon ensimmäintä kevyempi, sillä et löydä maan päältä ihmistä, joka olisi demonia katkerampi ja kerralla hyväksyisi kaiken niiden pahuuden.⁸

Kahdeksasta ajatuksesta

6. On kahdeksaa lajia ajatuksia, jotka sisältävät itsessään kaikki ajatukset: ensin vatsanpalvonnan ja sen kanssa toiseksi haureuden ajatukset, kolmanneksi rahan rakastamisen, neljänneksi surun, viidenneksi vihan ja kuudenneksi laamannuksen ajatukset. Ei ole meidän vallassamme, kiihottavatko nämä ajatukset sielua vaiko eivät, mutta annammeko niiden olla meissä vai emme tai liikuttavatko ne himoja vai eivät – tämä on vallassamme.
7. Vatsanpalvonnan ajatus suosittaa munkkia luopumaan askeesistaan. Se kuvaa vatsan, maksan, pernan ja sydämen toiminnan pettämistä yhdessä pitkän sairauden kanssa, puutetta välttämättömyyksistä ja lääkäreistä. Usein se tuo mieleen niitä veljiä, jotka ovat kärsineet näistä. Joskus se jopa tuo näistä vaivoissa kärsineitä suostuttelemaan itsensäkieltäjiä ja kertomaan vaivoistaan ja siitä kuinka ne [muka] olivat seurausta heidän askeesistaan.
8. Haureuden demoni pakottaa himoitsemaan erilaisia ruumiita. Erityisen voimakkaasti se hyökkää itsehillintää harjoittavia kohtaan,

⁷Ajatus on se, että ihminen säilyttää Jumalan kuvan itsessään, mutta langetessaan himojen alaisuuteen, tämä kuva vääristyy, mutta kokonaan se ei katoa, vaan on taas saavutettavissa himoista puhdistumisen myötä. Sielulla on siis olemassa alkuperäinen luontonsa Jumalan kuvana ja yhdenmukaisuus Pyhän Kolmiyhteisen Jumalan kanssa ja sielu saavuttaa turmeltumattomuuden saavutettuaan lankeemuksessa kadotetun yhteytensä Luojaansa kanssa. Evagrius esittää että tämä yhtäläisyys on rakenteellista.

⁸Ajatus on, että demonit yleensä käyttävät ihmisiä hyväksi tihutöihinsä, mutta kukaan ihminen ei kerralla suostu kaikkien demonien tuhovoiman välineeksi: erakko joutuu sen sijaan ottamaan vastaan demonien yhteisrynnäköitä. Demonit painivat alasti, so. ilman ihmistä jota ne käyttäisivät välikappaleenaan, jonka inhimillisuus hillitsee niiden pahuutta.

Maailmassa hyveen vuoksi työskentelevää taas ahdistavat monesti myös maailmalliset ihmiset ja heidän ahdistelunsa on huomattavasti luostarissa kilvoittelevien munkkien aiheuttamaa häiriötä raskaampaa; maailmassa ihmiset näet eivät usein lainkaan työskentelee hyveen vuoksi, vaan ovat välinpitämättömiä, toisin kuin luostareissa. Katso tästä Evagrioksen huomautus koskien maailmassa elävien tapaamista (kohta 41).

jotta he lopettaisivat sen mitään saavuttamatta. Liaten sielun se taivuttaa sitä tällaisiin tekoihin: se saa sielun puhumaan sanoja ja kuulemaan niitä, ikään kuin asia itse olisi läsnä näkyvillä.

9. Rahanhimo muistuttaa pitkästä vanhuudesta, työtä tekemään voimattomista käsistä, köyhyyden karvaudesta sekä elämän välttämättömyyksien muilta saamisen häpeästä.
10. Alakuloisuus nousee joskus siitä, etteivät himot saa tyydytystä, mutta toisinaan se on seuraus vihasta. Kun himot eivät saa tyydytystä, se nousee näin: ajatukset ottavat ensin sielun valtaansa ja muistuttavat sitä kodista ja vanhemmista ja sen aikaisemmasta elämästä.

Kun sielu ei vastustele vaan ne [demonit] näkevät sen seuraavan ja hajottavan itsensä sielullisiin nautintoihin, ne nappaavat sen ja kastavat sen alakuloisuuteen, koska näitä menneitä asioita ei enää ole, eikä niitä voi nykyisessä elämässä [so. erakkoelämässä] saada ja kurja sielu, hajotettuaan itsensä ensimmäisellä ajatuksella, tulee siten toisen ajatuksen nöyryyttämäksi.

11. Viha on terävin himoista. Sen sanotaan olevan kiehumista ja närkästymisen kohdistumista väärintekijään tai oletettuun väärintekijään. Se saa sielun raivoihinsa koko päiväksi, mutta varsinkin rukouksessa se tuo mieleen harmia tuottaneen kasvot. Joskus se voi jäädä pitkäaikaiseksi ja muuttua kaunaksi ja aiheuttaa ongelmia öisin, ruumiin heikkoutta ja kalpeutta sekä myrkyllisten petojen hyökkäyksiä⁹. Näiden neljän kaunan kanssa yhdessä kulkevan asian voidaan havaita tulevan monien muiden ajatusten seuralaistena.

12. Alakulon demoni, jota kutsutaan myös keskipäivän demoniksi, on kaikista demoneista raskain. Se lähestyy munkkia neljännen hetken tienoilla ja ympäröi sielun kahdeksanteen hetkeen saakka.

12.1 Aluksi se saa auringon kulun näyttävän hidastuvan tai pysähtyvän ja saa päivän näyttämään viisikymmentuntiselta.

12.2 Sitten se saa munkin katselemaan ulos ikkunasta ja pakottaa hänet lähtemään keljastaan ulos katsomaan auringosta, kuinka pitkä aika on vielä yhdeksänteen hetkeen¹⁰ ja katselemaan ympäriinsä joka suuntaan, josko joku veljistä olisi siellä.

12.3 Sitten se tuo [mieleen] vihaa paikkaa kohtaan, elämää kohtaan,

⁹Toisin sanoen, vihassa ei ole kyse pelkästään psykologisesta asenteesta, vaan hengestä, joka toimii ihmisen sielussa ja sen ulkopuolella ja voi saada pahaa aikaan niin muiden ihmisten kuin eläintenkin kautta. Evagrioksella on oikea ymmärrys langenneen maailman ontologiasta. Katso myös kappale 21 tässä kirjoituksessa.

¹⁰Odottamaan ruoka-aikaa. Munkit syövät perinteisesti vasta yhdeksännen hetken jälkeen.

käsityötä kohtaan ja [sanoo] että rakkaus on kadonnut veljien väliltä eikä ole ketään, joka lohduttaisi.

12.4 Jos joku on viime aikoina murehduttanut munkkia, demoni lisää myös tämän asian vahvistaakseen tätä vihaa.

12.5 Lisäksi se herättää hänessä halun siirtyä toiseen paikkaan, missä hän helpommin löytäisi mitä tarvitsee ja voisi harjoittaa helpompaa ja sujuvampaa [προχωροῦσαν] työtä ja lisää, ettei Herran palveleminen riipu paikasta: Jumalaa kohtihan pyritään kaikkialla. Tähän se lisää muiston sukulaisista ja aikaisemmasta elämäntavasta ja kuvailee pitkää elämää ja tuo hänen silmiensä eteen askeesin vaivat.

Kaikkea tätä sanottua se käyttää keinonaan, jotta saisi munkin lähtemään keljastaan ja pakenemaan kilparadalta.

Tämän demonin jälkeen ei tule välittömästi mitään muuta, vaan sielun käytyä kamppailun läpi siihen asettuu rauha ja sanomaton ilo.

13. Kunnianhimon ajatus on erityisen hienovarainen ja helposti nousee vastustamaan niitä, joiden elämä on järjestyksessä, saaden heidät haluamaan julkaista omat taistelunsa ja metsästäämään ihmiskunniaa, kuvittelemaan demonien huutavan, naisten parantuvan ja väkijoukkojen haluavan koskea hänen vaatteitaan, sekä ennustaa hänelle tulevaa pappisvihkimystä ja ihmisten tulemistä ovelle ja vievän tähän vasten omaa tahtoakin.

Ja kun se on korottanut hänet näillä tyhjillä toiveilla, se yhtäkkiä lähtee pois ja jättää ylimielisyyden tai surumielisyyden demonin valtaan, tuoden mieleen aikaisemmille toiveille vastakkaisia ajatuksia.

Joskus se myös jättää haureuden hengen käsiin hänet, jota äsken pakotettiin pyhään pappeuteen ¹¹.

14. Ylimielisyyden demoni saattaa sielun pahimpaan lankeemukseen. Se yllyttää:

14.1. Olemaan tunnustamatta Jumalan apua,

14.2. Pitämään omaa itseä onnistumisen syynä,

14.2. Ja pitämään pöyhkeästi veljiä tyhminä, koska he eivät ajattele hänestä samalla tavalla,

Tätä seuraa viha ja suru, järjen menetys ja hulluus ja demoneja näkyy ilmassa parvittain.

¹¹Katso myös Munkki Evagrios:*Himojen ja ajatusten erittelemisestä*. Filokalia I. Valamon ystävät ry. Riihimäki 1994, jaksot: 13, 14 ja 20

Kahdeksan ajatuksen vastustaminen

15. Harhailevan mielen vakauttaa lukeminen, valvominen ja rukous; himon poltteen sammuttaa nälkä, vaivannäkö ja yksinäisyys; vihasta antaa levon psalmien veisaaminen, pitkämielisyys ja armollisuus; näitä on kuitenkin harjoitettava oikeaan aikaan ja oikeassa määrin, sillä se mitä harjoitetaan väärään aikaan ja sopimattomassa määrin on väliaikaista ja väliaikainen pikemminkin vahingoittaa kuin hyödyttää.
16. Kun sielumme kaipaa erilaisia ruokia, pitäisi meidän nauttia vain vettä ja leipää, jotta sielumme tulisi kiitolliseksi pienestä murusetakin. Kylläisyys kaipaa erilaisia ruokia, nälkä pitää autuutena kyläisyyttä pelkästä leivästä.¹²
17. Suuri apu mielen puhtauteen on veden puute: vakuuttakoon sinut tästä ne kolmesataa Israelilaista, jotka voittivat Gideonin kanssa Midianilaiset.
18. Kuten elämä ja kuolema eivät voi olla yhtä aikaa sinussa, samoin rakkauskään ei voi olla yhdessä rikkouden kanssa. Rakkaus ei hävittä pelkästään rikkautta, vaan myös tämän ajallisen elämämme.¹³
19. Joka pakenee kaikkia maailmallisia nautintoja on alakuloisuuden demonille saavuttamaton torni, sillä onhan alakuloisuus joko läsnäolevan tai odotetun nautinnon puutetta. Näin ollen on mahdotonta ajaa pois tätä vihollista niin kauan kuin meillä on jotakin maallisia kiintymyksiä. Hän asettaa meille ansoja ja tuo surua siellä, mihin näkee taipumustemme meitä vievän.
20. Suuttumus ja viha kovettavat sydämen, mutta niiden läsnäollessa laupeudenteot ja hellyys taas pehmentävät sitä.
21. Älkää antako auringon laskea vihanne ylle, jotta demonit eivät yöllä nouse pelottelemaan sielua ja tee mieltä pelokkaammaksi seuraavan päivän taisteluihin, sillä pelottavat mielikuvat syntyvät vihan aiheuttamasta ärsytyksestä. Mikään muu ei tee mielestä rintamakarkuria niin kuin vihan ärsytys.
22. Kun sielun tunteva osa saa tekosyyän ärtyä, demonit suosittelevat

¹²Tästä Pyhä Johannes Siinailainen esittää eriävän näkemyksen. Hän sanoo Evagrioksen erehtyneen ja vaativan lapsia nousemaan koko portaat yhdellä askelmalla ja kehottaa paastossa maltillisuuteen ja asteittaiseen siihen laskeutumiseen. Tämä onkin Kirkon yleinen tapa. Lisäksi hän huomauttaa, että ei ruokien haluamisessa ei ole välttämättä kyse vatsanpalvonnasta, vaan ruumiin luonnollisten tarpeiden vaatimuksesta. Osittain pyhittäjän tuomio on kohtuuton ja joissakin tilanteissa on syytä noudattaa harkinnan mukaan Evagrioksen neuvoa.

¹³Se joka rakastaa, halveksuu ajallista elämää ja uhraa sen ilomielin lähimmäisensä tähden.

vetäytymistä yksinäisyyteen hyvänä vaihtoehtona, jotta emme vapautuisi synkeyden syystä ja vapauttaisi itseämme häiriöstä.

Mutta kuin haluava osamme syttyy, silloin ne tekevät meistä ihmis-rakkaita ja syyttävät meitä koviksi ja maalaisiksi, jotta ruumiiseen kohdistuvan halumme perusteella tulisimme yhteyteen ruumiiden kanssa. Meidän ei tulisi totella niitä, vaan pikemminkin tehdä päinvastoin.

23. Älä antaudu kiusaavien ajatusten valtaan taistelemalla ajatuksissasi sinua murehduttanutta vastaan; samoin älä antaudu haureuden ajatuksille kuvittelemalla enimmäkseen nautintoja. Ensin mainittu pimentää sielun, toinen kutsuu sielun palamaan himon tullessa: molemmat tekevät mielen saastaiseksi.

Ja kun näin rukouksen aikana kuvia nähden [kuvitellen]¹⁴ et kanna puhdasta rukousta Jumalalle, lankeat heti alakulon demonin valtaan: tämä tietenkin hyökkää sellaisissa tiloissa ja repii sielun kappaleiksi kuin koira peuranvasan.

24. Vihan tarkoitus on taistella demoneja vastaan ja kamppailla nautintoja vastaan. Siksi enkelit suosittavat meille hengellisiä nautintoja ja näistä tulevaa autuutta ja neuvovat kohdistamaan vihan demoneihin. Jälkimmäiset taas vetävät meitä kohti maailmallisia himoja ja yllyttävät suuntaamaan vihamme luonnonvastaisesti ihmisiin ja näin pimentämään mielemme ja erottamaan sen tiedosta, saaden sen pettämään hyveet.
25. Pidä huoli, ettet ärsytä ketään veljestöstä lähtemään pois luotasi: muutoin et elämäsi aikana vältä murheen henkeä, joka tulee sinulle aina esteeksi rukouksen aikana.
26. Lahjat sammuttavat pahan muistamisen. Jaakob sai Eesaun armolliseksi lahjoilla, kun hän tuli tätä vastaan neljänsadan miehen kanssa. Mutta me olemme köyhiä, joten täyttäkäämme pöytämme välttämättömyyksillä.
27. Kun olemme välinpitämättömyyden demonin ahdistamia, jakakaamme sielu kyynelin kahteen osaan, antaen kannustusta kannustusta tarvitsevalle, kylväen itseemme hyvää toivoa lohduttautuen Daa-vidin psalmilla: "Miksi olet masentunut sieluni, miksi hämmennät minua? Pane toivosi Herraan, niin saan häntä ylistää, kasvojeni pelastajaa ja Jumalaani." (Ps. 41:6).
28. Kiusauksen aikana meidän ei tule hylätä keljaamme hienoilla tekosyillä, vaan istua sisällä, kestää ja rohkeasti ottaa vastaan

¹⁴Rukouksen tulisi olla puhdas mielikuvista, mielikuvituksen käyttö rukouksessa on virhe, jota tosin aloittelija ei voi välttää. Katso tästä Pyhittäjä Sofroni Saharov: Pyhittäjä Siluan Athosvuorelainen. Valamon luostari 2005.

kaikki tulijat, erityisesti alakulon demoni, joka on kaikista painostavin ja koettelee selkeimmin sielun täydellistymistä. Tällaisista koettelemuksista pakeneminen tekee mielen taitamattomaksi ja opettaa sille pelkoa ja pakenemista.

29. Pyhä ja mitä kokenein opettajamme sanoi: "Munkin pitäisi olla aina valmis kuolemaan vaikka huomenna, mutta ruumistaan hänen pitäisi kohdella kuin hän eläisi vielä monia vuosia." Ensimmäisen hän sanoi leikkaavan pois välinpitämättömyyden ajatukset ja tekävän munkin innokkaammaksi, kun taas toisen pitävän ruumiin kunnossa ja sen itsehillinnan tasapainossa.
30. Kunnianhimon ajatusta on vaikea paeta, sillä kaikki mitä teet sen voittamiseksi, tulee uuden kunnianhimon aiheeksi. Kaikkia ajatuksiamme eivät vastusta demonit, joitakin niistä vastustavat myös omat paheemme.
31. Olen huomannut, että kunnianhimon demonin ajaa pois melkein mikä tahansa muu demoni; mutta jos nämä poisajajat epäonnistuvat, se häpeilemättä tulee esiin julistaen kuinka suuria munkin hyveet ovat. [tämä katso kreikan kielestä vielä huolellisemmin]
32. Sitä, joka on saavuttanut tiedon ja nauttinut sen sadosta, ei enää kunnianhimon demoni viettele, vaikka se asettaisi hänen eteensä kaikki maailman nautinnot. Sillä mitä hengellistä katselua arvokkaampaa sillä olisi tarjota? Mutta sikäli kun emme ole vielä maistaneet tietoa, jatkakaamme käytännön kilvoittelua ja osoitakaamme Jumalalle päämäärämme olevan, että teemme kaiken hänen tuntemisensa vuoksi.
33. Muista aikaisempaa elämääsi ja rikkomuksiasi ja kuinka himojen alaisuudesta siirryit himottomuuteen Kristuksen armosta ja kuinka jätit maailman, joka monesti ja monella tavoin sinua nöyryytti.
Ja kerro minulle tämä: kuka sinua varjeli autiomaassa ja ajoi pois demonit, jotka kiristelivät sinulle hampaitaan? Tällaiset ajatukset saavat aikaan nöyryyttä ja estävät ylpeyden demonin sisäänpääsyn.

Himoista

34. Jos meillä on himokkaita mielikuvia tietyistä kohteista, olemme aikaisemmin ottaneet vastaan itse nämä kohteet himollisesti. Mitä kohteita olemmekin ottaneet vastaan himokkaasti, ne me muistamme myöhemmin himokkaasti. Siten se joka on voittanut näitä asioita herättävät demonit, tekee kevyeksi niiden kohteiden kohtaamisen, joihin ne meitä yllyttävät: sillä aineeton taistelu on

aineellista vaikeampi ¹⁵.

35. Sielun himot saavat alkunsa ihmisestä, ruumiin himot taas ruumiista. Ja siinä missä ruumiin himot leikkaa pois pidättyvyys, sielun himot leikkaa pois hengellinen rakkaus.
36. Ne [demonit], jotka ovat vastuussa sielullisista himoista, pysyvät kuolemaan saakka; ne taas jotka ruumiillisista, lähtevät nopeamin. Muut demonit taas nousevat ja laskevat kuten aurinko ja vaikuttavat vain yhteen sielun osaan, mutta keskipäivän demoni ympärii yleensä koko sielun ja tukahduttaa mielen.

Siksi erakkoelämä on suloista himoista tyhjentyksen jälkeen: silloin muistomme ovat yksinkertaisia, eikä siis ole enää taisteluun, vaan sen katseluun (kr. θεωρία) valmistautumista.
37. Liikuttavatko mielteet himoja vai himot mielteitä? Jotkut ovat ajatelleet ensimmäisellä tavalla, toiset toisella.
38. Aistimuksista himot nousevat liikkeelle: jos läsnä ovat rakkaus ja pidättyvyys, ne eivät liiku, mutta jos niitä ei ole, ne vaikuttavat.
39. Demonien vahvan löyhkän vuoksi sielu tavallisesti liekehtii ajatuksia vastaan, kun näkee niiden tulevan ja häiritsevän himon vaikuttavan [sieluun].

Neuvoja

40. Ei ole aina mahdollista täyttää tavanomaista sääntöä, mutta täytyy olla tarkkaavainen ja odottaa sopivaa aikaa ja täyttää niitä käskyjä, joita voimme. Otollisista ajoista ja niitä koskevista asioista demonit eivät ole tietämättömiä. Siten meitä vastaan kohdistuneilla liikkeillään ne estävät meitä tekemästä sitä, mikä on mahdollista ja pakottavat meidät tekemään sitä, mikä ei ole mahdollista: ne estävät sairasta kiittämästä kivuissaan ja olemasta kärsivällisiä ottaessaan vastaan apua, heikkoja taas ne yllyttävät paastoamaan sekä niitä jotka ovat heikkoja, laulamaan psalmeja seisten.
41. Kun meidän on pakko viettää jonkin aikaa kylissä tai kaupungeissa, pitäisi meidän tietenkin harjoittaa ankarampaa itsehillintää, kun olemme tekemisissä maailmallisten ihmisten kanssa, ettei mieleemme tulisi karkeaksi ja ettei siitä tulisi tahtomattaan rintamakarkuria käsillä olevan tilaisuuden vuoksi eikä se joutuisi demonien heiteltäväksi.

¹⁵ Ajatus lienee se, että sikäli kun pystyy voittamaan aineettoman taistelun, eli ei päästä mieleensä himokkaita ajatuksia, ei joudu kiusaukseen helposti himojen kohteittenkaan läsnä ollessa. Ihminen pystyy vastustamaan kiusausta helpommin, jos hän pystyy voittamaan siihen yllyttävän ajatuksen ja karkoitattamaan sen mielestään. Katso jakso 22 käsillä olevassa kirjoituksessa.

42. Älä kiusattuna ollessasi heti rukoile: ensin puhu muutamia vihaisia sanoja sinua painostavalle ¹⁶, sillä kun sielua ahdistavat kiusaavat ajatukset, rukous ei voi olla puhdasta. Mutta jos puhut vihaisena niille, sekoitat ja täysin tuhoat ne ajatukset, jotka tulevat vihollisiltasi.
43. Täytyy tuntea demonien erot ja panna merkille niiden otolliset hetket ¹⁷: tunnemme ne ajatuksista ja ajatukset tunnemme asioista [ja siten tiedämme] mitkä demonit ovat harvinaisempia ja raskaampia, mitkä taas yleisempiä ja keveämpiä, ja jotka hyppäävät sisään yht'äkkiä ja tempaavat mielen Jumalanpilkkaan ¹⁸.
44. Kun demonit ovat voimattomia taistelussaan munkkeja vastaan, silloin ne vetäytyvät hiukan ja panevat merkille, minkä hyveiden harjoittamisen munkit sillä välin laiminlyövät ja hyökkäävät sitten yhtäkkiä repien kurjan sielun palasiksi.
45. Meitä ei häiritse demoni, joka kiehtoo mieltä Jumalanpilkalla tai sanoinkuvaamattomilla näyillä, joita minä ainakaan en ole rohjennut yrittää kirjoittamalla kuvata: sen ei pitäisi antaa estää intoamme. Sydänten tuntijahan on Herra ja hän tietää, ettemme maailmassa ollessammekaan tällaiseen hulluuteen sotkeutuneet. Tämän demonin päämäärä on saada meidät keskeyttämään rukous, jotta emme seisoi Herran edessä, emmekä rohkenisi nostaa käsiämme sen vuoksi, että tällaisia mietimme. ¹⁹

¹⁶Vihaisista sanoista demonia kohtaan neuvoja löytyy Evagrioksen teoksesta Vastaväitteet (kr. Ἀντιρρητικός). Yleensä isät eivät suosittelle demonien kanssa väittelyä, mutta ennen kuin demoni pääsee sisään ajatuksiin, siihen voi kohdistaa vihan, mutta ei saa jäädä väittelemään pidempään, koska pidempi keskustelu demonin kanssa johtaa meilkeihin väistämättä lankemukseen: sillä on aina uusia argumentteja. On torjuttava ajatus nopealla vastaväitteellä sitten siirryttävä heti rukoukseen tai muuhun Jumalalle mieleiseen toimintaan.

¹⁷Otolliset hetket, tilaisuudet (kr. καιρός). Usein käytetään esimerkkinä jousiammuntaa: kairos on juuri se oikea hetki tai tilaisuus, joilloin jousi on vapautettava. Kyseessä on siis tilaisuus tai otollinen aika tai tilanne toimia, joka tulee ja silloin on toimittava, muuten hetki tai tilaisuus menee ohitse ja teko, joka olisi pitänyt tehdä ei ole enää mahdollinen. Evagrioksen käyttämässä merkityksessä sillä ei ole kuitenkaan välttämättä ajallista merkitystä, joka sanassa "hetki" on.

Jokainen tuntee tämän esimerkiksi keskusteluista, joissa on juuri oikea hetki sanoa jotain ja se menee ohi, jos ei tilaisuutta käytetä ja sen jälkeen on oltava hiljaa.

¹⁸Kts. myös jakso 51 tässä kirjoituksessa ja alaviite [^17]

¹⁹Tästä demonista Pyhittäjä Paisios Athosvuorelainen sanoo, että se kiusaa erityisesti herkkätuntoisia ja Pyhittäjä Johannes Siinalainen (Portaat), ettei sen kiusaaminen ole sielun omaa syytä, eikä tätä pitäisi pitää minkään arvoisena, eikä kiinnittää siihen huomiota, vaikka se joskus pilkkaa Jumalaa myös meidän omalla suullammekin. Pyhittäjä Paisios sanoo myös, että näitä ajatuksia ei pidä edes tunnustaa yksityiskohdittain synnintunnustuksella vaan sanoa vain yleisesti: "minulla on pilkallisia ajatuksia" tai "olen pilkannut Jumalaa".

Se mitä isien kirjoituksissa ja kanoneissa tarkoitetaan Jumalanpilkalla ei ole tällaista jokaisen kilvoittelijan kohtaamaan demonien häirintää, joka pikemmin osoittaa sen, että ihminen taistelee Jumalan totuuden tähden: varsinainen Jumalanpilkka on taas tietoista Jumalan vastustamista tai Jumalan totuuden vääristelyä, kuten esimerkiksi harhaoppia.

47. Sielussa olevien himojen merkki on jokin sana, jonka sanomme tai ruumiin liike; näiden kautta viholliset huomaavat, onko meillä ajatuksia ja vaalimmeko niitä, vai heitämmekö ne pois huolehtien pelastuksestamme. Sillä mieleemme tuntee vain meidät luonut Jumala, joka ei tarvitse merkkejä sydäntemme salaisuuksien tuntemiseen²⁰.
48. Maailmassa eläviä vastaan demonit sotivat ulkoisten asioiden avulla [^19], munkkeja vastaan taas ajatuksilla, koska he ovat asioista erossa erämaan vuoksi. Ja koska ajatuksissa on helpompi tehdä syntiä kuin teoissa, on tämän vuoksi mielessä tapahtuva taistelu vaikeampi kuin ulkoisista asioista nouseva. Mieli näet on helpommin liikkuva kuin asiat ja sen taipuminen laittomiin kuvitelmiin on hankalasti hillittävässä.

[^19] Ulkoinen asia tarkoittaa tässä ajatuksen tai himon kohteena olevaa asiaa tai olentoa ihmisen mielen ulkopuolella. Jotakin johon mieli voi himollisesti kiinnittyä tai olla kiinnittymättä.

49. Meitä ei ole käsketty koko ajan tekemään töitä, valvomaan ja paastomaan, mutta meille on säädetty lakkaamaton rukous (1. Thess. 5:17). Ensin mainitut, jotka parantavat sielun himokkaan osan, tarvitsevat ruumista työhönsä ja se on oman heikkoutensa vuoksi vaivannäköön kykenemätön, mutta rukous taas tekee miehen vahvaksi ja puhtaaksi, koska se luonnostaan rukoilee ja tekee tätä ilman ruumistakin ja taistelee kaikilla voimillaan demoneja vastaan. [tarkista tämän käännös]
50. Jos joku munkeista tahtoo tulla tuntemaan villejä kiusaavia demoneja ja heidät taitojaan, hänen pitäisi tutkia ajatuksiaan ja panna merkille niiden paino, niiden nouseminen, niiden yhteistoiminta, niiden ajoitus, mitkä demonit tekevät mitäkin, mikä mikäkin demonia seuraa ja mikä ei tule minkä jälkeen ja etsiä Kristuksesta käsin niiden merkitystä. Ne kerta kaikkiaan vihaavat niitä, jotka harjoittavat askeesia hieman viisaammin, haluten

²⁰Jumala voi antaa ihmiselle myös tämän lahjan nähdä toisen sieluun ilman merkkejä, koska hän itse asuu ihmisen sielussa ja himoista puhdistunut voi nähdä asiat sellaisena kuin ne ovat ilman ajatuksia.

Usein me demonien yllytyksestä päättelemme toisen ihmisen sieluntilasta ulkoisten merkkien perusteella ja joudumme harhaan: tätä on syytä välttää ja tulkintoihin on suhtauduttava varauksella. Jos ihmisen ulkoisesta käytöksestä tekee päätelmiä hänen sielunsa tilasta, joutuu itse helposti harhaan ja demonien pettämäksi. Näiden päätelmien perusteella helposti sotkeutuu itse demonien juoniin. Käsittääkseni mm. tämän synn vuoksi pyhittäjä Sofroni Essexiläinen ei suosita psykologian opiskelua: ei tule antaa demoneille lisää aseita. Samoin pyhittäjä Paisios Athoslainen neuvoa olemaan tarkastelematta toisten ihmisten tekojen motiiveja.

Luostarielämässä pidetään tärkeänä huomaamatonta käytöstä, eli sitä ettei ilmaise mitään omasta sisäisestä tilastaan mitään ulkoisella käytöksellään ja tässä Evagrios mainitsee sille synn. Tästä katso Sofroni Saharov: Pyhittäjä Siluan Athosvuorelainen. Valamon luostari. 2005. Katso myös Pyhittäjä Sofronin huomautukset psykologiasta.

ampua pimeydessä sydämeltään suoria kohti (Ps. 10:3).

51. Kun tarkastelet tarkoin kahta demonia, huomaat niiden olevan kaikkein nopeimpia, niin että ne melkein ohittavat oman mielemme liikkeen ²¹: haureuden demoni ja se, joka tempaa meidät mukaansa jumalanpilkkaan. Jälkimmäinen on kuitenkin lyhytkestoinen; eikä edellinen taas, ellei se liikuta ajatuksia himon jälkeen, evää meiltä Jumalan tuntemista.
52. Ruumiin erottaminen sielusta kuuluu vain niiden yhdistäjälle, mutta sielun ruumiista erottaminen kuuluu myös sille, joka kaipaa hyvettä ²². Isämme ovat kutsuneet erakkolaisuutta kuoleman mietiskelyksi ja paoksi ruumiista.
53. Niiden, jotka pahasti hellivät lihaansa ja pitivät huolta sen himoista (Rom.13:14) pitäisi syyttää itseään eikä lihaa. Siis heidän, jotka tuntevat Luojan armon: he ovat saavuttaneet sielun himottomuuden ruumiin avulla ja jossakin määrin pyrkivät olevaista koskevaan näkemiseen.

[tarkista tämä vielä]

Unessa tapahtuvista asioista

54. Kun unikuviissa haluavaa osaamme vastaan sotivat demonit näyttävät sellaisia asioita kuten ystävien tapaamisia, perhejuhlia, tanssivia naisia ja samanlaisia nautintoja ja otamme ne halukkaasti vastaan, himollinen sielun osamme sairastuu ja himo alkaa hallita.

Kun taas ne [demonit], jotka häiritsevät tuntevaa osaamme, pakottavat meitä vaarallisen korkeille poluille ja tuovat esiin aseistautuneita miehiä ja myrkyllisiä tai lihaa syöviä petoja ja me kauhistumme näitä polkuja ja pakenemme petojen ja miesten takaa-ajamina, silloin meidän tulee pitää huolta tuntevasta osastamme ja kutsua Kristusta avuksi yövalvomisessa ja käyttää aikaisemmin kuvattuja lääkkeitä.

55. Jos unessa ruumiin luonnollisiin liikkeisiin ei liity kuvia, sielumme on jossakin määrin terve: kuvien muodostuminen on sairauden

²¹Tässä tarkoitetaan sitä, että ihminen esimerkiksi kiroaa vahingon sattuesssa, eikä edes huomaa kiusauksen käyvän hänen mielensä läpi eikä ehdi taistella kiusausta vastaan. Se siis "lähes ohittaa" mielen. Samoin jossakin on kirjoitettu haureuden demonista, että joskus se käy suoraan lihan kimppuun (Evagrius: Himojen ja ajatusten erittelemisestä, 15. Filokaliala I, Pieksämäki 1994), joten ilmeisesti se todella ohittaa mielemme liikkeen ja käy kimppuun ilman ajatusten ja mielikuvien välitystä aiheuttamalla ruumiille kiihotustilan.

Jumalanpilkan demonin nopeudesta, kts. myös. Portaati, 23. puhe, kohta 9.

²²Sielun irrottaminen ruumiista sen kuollessa on Jumalan tehtävä, mutta Kristityn askeetin tehtävä on erottaa sielu ruumiista niin, että sielu ohjaa ruumista eikä ruumiin himot sielua.

merkki. Ja epämääräiset kuvat ovat peräisin vanhoista himoista, selkeät kuvat taas merkki tuoreesta haavasta.

56. Tunnistamme himottomuuden merkit:

(1) Päivällä ajatuksistamme

ja

(2) Yöllä unistamme

Himottomuutta kutsumme sielun terveydeksi ja sen ruokaa puolestaan tiedoksi; tämä on ainoa tapa millä yhdistymme ruumiittomiin voimiin, sillä yhteytemme ruumiittomiin voimiin tapahtuu luonnollisesti meidän tilamme samankaltaisuuden perusteella.²³

Himottomuutta lähestyvistä tilasta

57. Sielulla on kaksi rauhallista tilaa: ensimmäinen tulee luonnollisista siemenistä, toinen tunnetaan demonien vetäytymisestä. Ensimmäisestä seuraa nöyryyttä yhdessä tunnonvaivojen kanssa, kyyneleitä ja rajatonta kaipuuta Jumalaa kohti ja mittaamatonta intoa työntekoon. Toisesta taas [seuraa] kunnianhimoa yhdessä ylpeyden kanssa, jotka ottavat munkin valtaansa muiden demonien poistuessa.

Joka havaitsee ensimmäisen tilan alun, havaitsee vielä terävämmin demonien hyökkäykset.

58. Kunnianhimon demoni vastustaa haureuden demonia, eikä ole mahdollista, että kumpikin niistä yhdessä ahdistaisi sielua; sillä ensimmäinen lupaa kunniaa, mutta jälkimmäinen tuo häpeää. Kun jompikumpi näistä tulee kiusaamaan sinua, laita itseesi näennäisesti vastakkaisen demonin ajatukset. Jos pystyt, kuten sanotaan, vetämään pois naulan naulalla, tiedä itsestäsi, että olet lähellä himottomuuden rajoja: onhan mielesi tarpeeksi vahva hajottamaan ihmisajatuksilla demonien ajatukset. Kuitenkin kunnianhimon ajatusten pois ajaminen nöyryydellä tai haureuden [ajatusten ajaminen pois] puhdasmielisyydellä on mitä syvimmän himottomuuden merkki²⁴.

²³Tässä tieto ymmärrettävä yhteydeksi, ei faktatiedoksi. Isien kirjoituksissa oikea tapa tietää on olla todellisessa yhteydessä. Tiedon peruskuvia ovat syöminen ja sukupuoliyhteys.

²⁴Antonios Suuren elämäkerrassa kerrotaan, että hän torjui paholaisen ehdotukset haureuteen "häveliäästi punastellen", joten ilmeisesti hän pystyi tähän Evagrioksen mainitsemaan "naulan vetämiseen naulalla". Tällaista himottomutta saavuttamattoman on kuitenkin parempi turvata rukoukseen ja muihin asioihin keskittymiseen. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että haureuden kiusausten kohdalla ajatukset omasta maineesta tai kunnianhimoa eivät riitä torjumaan kiusausta. Toisin kuin Evagrios väittää, tilanne voi mennä myös siihen, että ihminen joutuu sekä kunnianhimon ja haureuden ajatusten valtaan.

Tämä voidaan selvästi nähdä nykyisestä sukupuolivähemmistöjen oikeuksia puoltavasta

Ja kun yrität harjoittaa tätä kaikkien toisilleen vastakkaisiin demoneihin, samalla saat tietää minkä himon mukaan olet eniten toiminut.

59. Mitä enemmän sielu edistyy sitä suuremmiksi käyvät sitä vastustavat [demonit]. En nimittäin usko, että vastustavat demonit aina ovat samoja. Tämän tietävät parhaiten voimakkaimmin kiusauksia vastaan taistelevat, jotka näkevät kuinka seuraavat [demonit] kampeavat heidät pois himottomuudesta.²⁵
60. Täydellinen sielun himottomuus tulee kaikkien käytännön kilvoittelua vastustavien demonien voittamisen jälkeen; epätäydellisen himottomuuden sanotaan olevan kuitenkin suhteessa sen demonin voimaan, joka yhä taistelee munkkia vastaan²⁶.
61. Mieli ei voi edistyä tai lähteä suurelle matkalle ja astua aineettomien paikkoihin, ennen sisimmän oikeaa järjestämistä: sillä elatuksen huolet kerta kerran jälkeen pakottavat sen takaisin sinne mistä lähti.
62. Sekä hyveet että paheet tekevät sielun sokeaksi: ensimmäiset koska estävät näkemästä paheita, toiset taas koska estävät tajuamasta hyveitä.

Himottomuuden merkeistä

63. Kun mieli alkaa suorittamaan rukouksiaan häiriöttä, alkaa jatkuva sota päivin ja öin sielun ärtyvää osaa vastaan.
64. Himottomuuden varma merkki on se, että sielu alkaa katsella omaa loistettaan ja pysyy rauhallisena suhteessa unennäköön ja katsoo asioita²⁷ tynesti.
65. Mieli on terve, kun se ei kuvittelee mitään tämän maailman asioita rukouksen aikana.

liikehdinnästä: kun halutaan säilyttää sekä oma maine ja kunnia että sukupuolinen perversio, yritetään jälkimmäisestä yritetään tehdä kunniallinen ja salonkikelpoinen: näin siis yritys voi johtaa siihen, että joudutaan sekä haureuden, että kunnianhimon ajatusten valtaan, kuten heidän kohdallaan on käynyt.

²⁵Kun sielu saavuttaa himottomuuden tilan, demonit vipuavat sen pois tästä heidän joukkoonsa ja Evagrios sanoo, ettei usko, että ne demonit joiden vallasta noustiin himottuuden tilaan ovat aina samoja kuin ne jotka suistavat sen pois siitä uudestaan. Esimerkiksi jos ihminen nousee haureuden kiusausten vallasta himottomaan tilaan, tästä voi suistaa hänet pois kunnianhimon demoni, joka on haureuden demonia suurempi ja voimakkaampi. Katso tästä Pyhittä Johanneksen kirjeet, jossa hän huomauttaa isien merkeille panemasta ilmiöstä: yleensä heikompi demoneja pitävät pahimpina juuri ne jotka ovat itse näiden suurempien demonien vallassa, so. haureutta, varastamista tai vastaavia pitävät pahana ihmiset, jotka ovat kunnianhimon demonin palvelijoita.

²⁶Toisin sanoen, sikäli kun joku demoni vielä taistelee, on himottomuus suhteellista ja mitä isompi demoni, sitä kauempana ollaan täydellisestä himottomuudesta.

²⁷Kr. τὰ πράγματα, voisi kääntää myös sanalla oliot tai kohteet.

66. Mieli, joka Jumalan kanssa on saanut kilvoituksensa järjestykseen ja lähestynyt tietoa, on tuskin tietoinen sielun järjettömästä osasta, koska tieto on temmannut sen korkeuksiin ja erottanut aistimellisesta.
67. Sielu on himoton, ei silloin kun asiat ²⁸ eivät liikuta sitä, vaan silloin kun se pysyy tyynenä jopa niiden muistojen suhteen.
68. Täydellinen ei hillitse itseään, eikä himoton ole kärsivällinen, koska kärsivällisyys kuuluu kärsivälle ja ärsytetylle taas itsehillintä.
69. Suurta on rukoilla ilman kiusauksia, mutta vielä suurempaa on laulaa ilman kiusauksia.
70. Se joka on istuttanut hyveet itseensä ja on niiden täyttämä, ei enää muista käskyjä, lakia tai helvettiä, vaan sanoo ja tekee sitä mitä hyve sanelee.

Käytännön huomioita (kr. Θεωρήματα πρακτικά)

71. Demoniset laulut liikuttavat himojamme ja heittävät sielumme häpeällisiin kuvitelmiin, kun taas psalmit, hymnit ja hengelliset veisut jatkuvasti kutsuvat meidät hyveen muistamiseen, jäähdyttämällä ärtyneisyytemme ja hukuttaen himomme.
72. Aivan kuten painijat ovat tottuneet vääntämään ja tulemaan väänetyksi, painivat demonitkin kanssamme ja kun ne vääntävät meitä, me samoin väännämme niitä takaisin. "Minä nimittäin murskaan heidät" (Ps 17: 39), on sanottu, sekä "viholliseni itse heikentyvät ja kaatuvat." (Ps. 26:7)
73. Lepo on iestetty viisauteen, vaivannäkö taas harkintakykyyn. Kuten viisautta ei voi saavuttaa ilman sotaa, ei sotaa voi järjestää oikein ilman harkintakykyä. Sille on annettu työksi kestää demonien ärsyttävyys, sielun voimien pakottaminen toimimaan luonnon mukaisesti ja tien raivaaminen viisautta varten.
74. Munkille kiusaus on ajatus joka nousee sielun himollisen osan kautta ja pimentää mielen. ²⁹
75. Synti munkille on suostua ajatuksen kuvaamaan kiellettyyn nautintoon. ³⁰
76. Kun pahe vähenee iloitsevat enkelit, kun taas hyve, niin demonit. Ensimmäiset ovat armon ja rakkauden palvelijoita, suuttumuksen

²⁸Kr. τὰ πράγματα, voisi kääntää myös sanalla oliot tai kohteet.

²⁹Abba Doroteos sanoo sielun himollisen osan sijaitsevan munuaisten kohdalla ja näyttääkin siltä, että ajatukset nousevat nimenomaan sieltä ylemmäs, kohti mielen ylempiä osia.

³⁰Tarkoittaa siis sitä, että munkille synti on ajatuksissaankin alkaa kuvailemaan itselleen kiellettyä asioita ja nauttia näistä ajatuksista.

ja vihan taas jälkimmäiset. Kun ensin mainitut lähestyvät, ne täyttävät meidät hengellisellä katselulla, toiset taas heittävät sielun häpeällisiin kuvitelmiin.

77. Hyveet eivät poista demonien hyökkäyksiä, mutta ne suojelevat meidät vahingoittumattomina.
78. Kilvoittelu on hengellinen menetelmä sielun himollisen osan puhdistamiseksi.
79. Käskyjen täyttäminen ei riitä sielun voimien täydelliseen parantamiseen, jollei niitä vastaavat näkemykset seuraa mielessä.
80. Ei ole mahdollista vastustaa kaikkia enkeleiltä peräisin olevia ajatuksia, joita meihin tulee, kaikki demoneista peräisin olevat ajatukset voi kuitenkin tehdä tyhjäksi: ensin mainittuja ajatuksia seuraa rauhallinen tila, toisia taas rauhattomuus.
81. Rakkaus on himottomuuden lapsi, himottomuus kilvoittelun kukka, kilvoittelun taas kasaa kokoon käskyjen täyttäminen. Näiden vartija on Jumalan pelko, jonka on synnyttänyt oikea usko. Usko on mielen sisäinen hyve, joka on luonnostaan myös niillä, jotka eivät vielä usko Jumalaan.
82. Niin kuin sielu toimiessaan ruumiin kautta aistii sairaat jäsenet, samoin sielu oikein toimiessaan havaitsee omat voimansa ja nähdessä niiden sidonnaisuuden löytää niitä hoitavat käskyt.
83. Sotaa sotiva himollinen mieli ei pysty näkemään sodan mieltä ³¹, vaan se sotii kuin yössä. Mutta kun se saavuttaa himottomuuden, se tunnistaa helposti vihollisten juonet.
84. Kilvoittelun tavoite on rakkaus; tiedon taas teologia. Näiden alut ovat usko ja luonnollinen näkeminen. Demonien, jotka sitovat himollisen osan, sanotaan vastustavan kilvoittelua, niiden taas jotka häiritsevät järkeä, sanotaan olevan totuuden vihollisia ja näkemisen vastustajia.
85. Mikään ruumiita puhdistava ei pysy niissä sen jälkeen kun ne ovat tulleet puhtaiksi, mutta hyveet sekä puhdistavat sielua ja pysyvät siinä, sen jälkeen kun se on puhdistunut.
86. Järjellinen sielu toimii luontonsa mukaisesti silloin kun sen haluava osa kaipaa hyveitä ja sen tunteva osa taistelee hyveiden puolesta ja sen järjellinen osa heittäytyy olevaisen katseluun.

³¹Kirjaimellisesti: sodan sanoja tai sodan viisauksia (kr. τοὺς λόγους τοῦ πολέμου). Kiusausten aikana Jumalan armon meidät jättäessä, emme pysty kunnolla näkemään ja ymmärtämään mitä tapahtuu, vaan tästä saavutetaan ymmärrys vasta myöhemmin armon palattua.

87. Se, joka edistyy kilvoittelussa vähentää himoja, kun taas se joka näkemisessä, vähentää tietämättömyyttä. Ja vaikka himoille on lopulta oleva täydellinen tuho, jotkut sanovat, että tietämättömyydellekin on loppu, toiset taas, ettei sille ole.³²
88. Niistä, jotka käytön mukaan ovat hyviä tai pahoja, syntyvät paheet tai hyveet. Harkintakykyä tarvitaan siis käyttämiseen tavalla tai toisella.
89. Järjellinen sielu on viisaan opettajamme mukaan kolmiosainen: kun hyve syntyy ajattelevassa osassa, sitä kutsutaan harkitsevaisuudeksi, ymmärrykseksi ja viisaudeksi; kun haluavassa osassa, raittiudeksi, rakkaudeksi ja itsehillinnäksi, kun taas kiivaassa osassa, miehuudeksi ja kärsivällisyydeksi ja koko sielussa sitä kutsutaan oikeamielisyydeksi. Harkitsevuuden tehtävä on suunnitella hyökkäyksiä vastustavia voimia kohtaan, puolustaa hyvettä, vastustaa pahetta ja järjestää asiat oikealla ajalla, ymmärryksen taas järjestää sopusointuisesti kaikki, mikä edistää päämääräämme, viisauden tehtävä taas on katsella ruumiillisten ja ruumiittomien periaatteita, kohtuullisuuden taas katsoa himottomasti niitä asioita, jotka saavat meissä aikaan järjettömiä kuvitelmia, rakkauden tehtävä taas on näyttää kaikki Jumalan kuvat niin lähellä alkukuvaa olevina kuin mahdollista, riippumatta siitä kuinka demonit käyttävät taitojaan niiden turmelemiseksi, itsehillinnän taas torjua kaikki vatsan nautinnot ilolla. Vihollisten pelkäämättömyys ja kaikkien vaivojen kestävyys kuuluvat taas rohkeudelle ja kärsivällisyydelle. Oikeamielisyys taas luo tietynlaisen yksimielisyyden ja harmonian sielun osien välille.
90. Kylvön sato on tähkä, hyveen taas tieto. Ja niin kuin kyynelin kylvetään, riemuiten kannetaan tähkiä (Ps. 126:6).

Pyhien munkkien sanontoja (kr. Πήσεις μοναχῶν ἁγίων).

91. On välttämätöntä tutkia aikaisemmin oikein vaeltaneiden munkkien teitä ja korjata elämäämme niiden mukaan: paljon nimittäin on opittavissa siitä mitä he sanoivat ja tekivät hyvin. Esimerkiksi yksi heistä sanoi, että kuivahko ja vaihtelematon ruokavalio yhdessä rakkauden kanssa johtaa munkin nopeasti himottomuuden satamaan. Sama vapautti yöllisten kuvitelmien vaivaaman veljen käskemällä paastoten hoitaa sairaita. "Mikään ei

³²Tässä Evagrius tekee virheen, sillä tietäminen näkemisen merkityksessä lisääntyy ja tietämättömyys vähenee sitä mukaan kun himot vähenevät. Me emme voi siis edistyä tietämättömyyden vähenemisessä, elleivät himot vähene ja toisaalta himot eivät voi vähenyä ilman Jumalan armon apua: himojen vähentyminen ja tietämättömyyden väheneminen eivät ole siis toisistaan riippumattomia. Tietämättömyyden vähenemiselle ei ole loppua yksinkertaisesti siitä syystä, että Jumala on ääretön.

niin”, hän kysyttäessä sanoi, “kuin armollisuus sammuta himoja.”

92. Oikeamielisen Antonioksen luokse tuli yksi viisaista kyselemään. “Kuinka kestät”, hän sanoi, “isä, ilman kirjojen lohdutusta?”. Hän vastasi: “Minun kirjani, filosofi, on olevaisten luonto ja kun haluan voin lukea siitä Jumalan sanoja ³³”
93. Minulta kysyi valittu astia, vanhus Makarios Egyptiläinen: “Miksi muistaessamme ihmisiltä tullutta hajotamme sielumme muistin voiman, kun taas demoneilta tullutta mennyttä vahinkoa muistaessamme se pysyy vahingoittumattomana?”. Tämän kysymyksen edessä olin sanaton ja pyysin häntä opettamaan tämän sanan. “Koska”, hän sanoi, “ensimmäinen on luonnonvastaista, kun taas toinen on sielun tuntevan osan ³⁴ luonnon mukaista.”
94. Kerran menin keskipäivällä pyhän isän Makarioksen luokse ja kovan janon polttaessa minua pyysin häneltä vettä juodakseni. Hän vastasi: “Riittääköön varjo, sillä paljon tälläkin hetkellä matkustaa tai seilaa ihmisiä, joilta tämäkin puuttuu.” Sitten toistin hänelle jotain sanoja itsehillinnästä: “Ole rohkea”, hän sanoi, “lapsukaiseni, kokonaiseen kahteenkymmeneen vuoteen en ole kyllikseni nauttinut leipää, vettä tai unta: leipää olen syönyt painon mukaan, vettä juonut mitan mukaan ja unta napannut vähän seinää vasten nojaten”.
95. Eräälle munkille kerrottiin hänen isänsä kuolemasta, mutta hän sanoi viestintuojalla: “Lakkaa pilkkamasta, sillä minun isäni on kuolematon”.
96. Eräs veljistä kysyi eräältä vanhukselta, sopisiko hänen syödä yhdessä äitinsä ja sisarensa kanssa kun vieraili kotonaan. “Naisen kanssa”, hän sanoi, “älä syö”.
97. Eräällä veljistä oli vain evankeliumikirja ja hän myi sen ruokkiakseen nälkää näkeviä, sanoen jotakin muistamisen arvoista; hän sanoi: “Sen sanan muuten möin, joka sanoi minulle: ‘Myy mitä sinulle on ja anna rahat köyhille’”.
98. Aleksandrian lähellä on saari Marioutiksi ³⁵ kutsutun järven pohjoisosassa ja siellä asuva munkki on ymmärtäväisten joukossa mitä koetelluin. Hän sanoi, että kaikki munkkien teot tehdään viidestä syystä: Jumalan, tavan, välttämättömyyden tai käsityön

³³Kr. λόγοι. Sanalla “sana” on laajempi merkitys kuin puhuttu ihmisen sana, sen voisi kääntää myös tässä kohtaa sanalla “viisaus”, koska Isän Sana on myös Jumalan Viisaus. Antonios siis saattoi halutessaan lukea Jumalan Viisautta ja viisauksia olevaisten luonnosta ja nähdä olevaisen peruseriaatteet (λόγοι) olevaisessa, koska Jumalan Viisaus (Λόγος) oli valaissut hänen ymmärryksensä. Evagrioksen mukaan rukoilemme ja kilvoittelemme nimenomaan siksi, että alkaisimme nähdä olevaisen peruseriaatteet.

³⁴Kr. θυμικόν μέρος

³⁵Alkutekstissä Μαρία.

vuoksi³⁶. Hän sanoi myös että hyve on luonnoltaan yksinkertainen, mutta kuvautuu monimuotoisesti sielun voimien mukaan: sillä vaikka auringon valolla ei ole muotoa, sanotaan, että se luonnostaan saa muodon niiden ikkunoiden mukaan mistä kulkee³⁷.

99. Eräs munkeista vielä sanoi: “Otan pois nautinnot, jotta ottaisin pois puolustelut vihalta, sillä tiedän sen aina taistelevan nautintojen puolesta ja sekoittavan mieleni ja ajavan pois tiedon.” Yksi vanhuksesta sanoi, että rakkaus ei tiedä kuinka ruokaa tai rahaa säästetään. Sama sanoi: “En tiedä olenko tullut demonien pettämäksi samassa asiassa kahdesti”.
100. Vaikkei olekaan mahdollista rakastaa kaikki veljiä samalla tavalla, on mahdollista kohdata heidät himottomasti, pahan muistamisesta ja vihasta vapaana. Papit ovat rakastettavimpia Herran jälkeen, koska he puhdistavat meitä pyhien salaisuuksien kautta ja rukoilevat puolestamme; vanhuksia meidän tulee kunnioittaa kuin enkeleitä, koska he voitelevat meidät taisteluun ja parantavat meidät villipetojen puremista.

Jälkisanat

Tämä siis on se, mitä olen sanonut kilvoittelusta, suuresti kaivattu Anatolios, se mitä Pyhän Hengen armolla olen korjannut satoni kypsistä rypäleistä; ja jos vanhurskauden aurinko paistaa korkeudesta yllemme, terttu tulee kypsäksi ja silloin juomme viiniä, joka ilahduttaa ihmisen sydämen minut istuttaneen vanhurskaan Gregorioksen rukousten ja esirukousten vuoksi, sekä niiden pyhien esirukouksien vuoksi, jotka nyt kastelevat minua ja minua kasvattavan Kristuksen Jeesuksen voimasta, jolle kunnia ja valta iankaikkisesti. Amen.

³⁶Tässä ajatuksena on: tekojen syy on joko Jumalan kunnia ja Hän on tällöin myös teon syynä tai teko tehdään siksi, että niin on ollut tapana tehdä (fariseukset evankeliumissa tekivät perinteiden mukaisia tekoja, mutta eivät Jumalan vuoksi), välttämättömyyden sanelemana, kuten vaikka luonnolliset tarpeet syöminen, juominen ja nukkuminen. Käsi-työtä tekojen syynä en ymmärrä.

³⁷Samoin myös prisma, joka jakaa valkoisen valon sen kaikkiin aallonpituuksiin, voi olla havainnollinen (suom.).